

Bartoněk, Antonín

System lineárního písma B

In: Bartoněk, Antonín. *Prehistorie a protohistorie řeckých dialektů*. Vyd. 1. V Brně: Univerzita J.E. Purkyně, 1987, pp. 61-84

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/122255>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

(1)

(2)

(3)

(4)

(5)

(6)

(7)

(8)

(9)

(10)

(11)

(12)

(13)

(14)

(15)

(16)

(17)

(18)

(19)

(20)

(21)

(22)

(23)

(24)

(25)

(26)

(27)

(28)

(29)

(30)

(31)

(32)

(33)

(34)

(35)

(36)

(37)

(38)

(39)

(40)

(41)

(42)

(43)

(44)

(45)

(46)

(47)

(48)

(49)

(50)

(51)

(52)

(53)

(54)

(55)

(56)

(57)

(58)

(59)

(60)

(61)

(62)

(63)

(64)

(65)

(66)

(67)

(68)

(69)

(70)

(71)

(72)

(73)

(74)

(75)

(76)

(77)

(78)

(79)

(80)

(81)

(82)

(83)

(84)

(85)

(86)

(87)

(88)

(89)

(90)

(91)

(92)

(93)

(94)

(95)

(96)

(97)

(98)

(99)

(100)

První doklady lineárního písma B odkryl začátkem tohoto století Evans v troskách knósského paláce, vydal z nich sám však jen nepatrnou část. K hliněným tabulkám z Knóssu, čítajícím dnes na 3 350 nápisných jednotek, přibýly později obdobné tabulkové nálezy z helladské pevniny (tab. X), a to jednak na Peloponnésu z messénské Pylu (cca 1 100), z Mykén (cca 75) a z Tíryntu (cca 25), jednak z Théb ve středním Řecku (asi 45 tabulek). Nadto se nám zachovalo asi 150 nápisů nebo ojedinelých znaků lineárního písma B na střepech nádob, hlavně z Mykén, Tíryntu a Théb, ojedinele i z Pylu, Eleusíny, Orcho-menu a Kreusidy (boiótského přístavu při Korinském zálivu), a několik málo rovněž z Kréty, a to jak z Knóssu, tak zejména ze západokrétské Chanie a z lokality Mameluko (tab. XI). Zajímavé tedy je, že na rozdíl od lineárního písma A nemáme žádné lineární B nápisy na kovu, kameni, na vypálené hlíně nebo na nástěnných freskách či jiném materiálu. Celkový počet publikovaných dokladů lineárního písma B činí tedy dnes asi 4 750 dokladů.⁵² K tomu v létě roku 1984 přistoupila skupina asi 3 000 dosud nevydaných tabulkových fragmentů z Evansových výzkumů, náhodně objevená v depozitáři iraklijského muzea^{52a}.

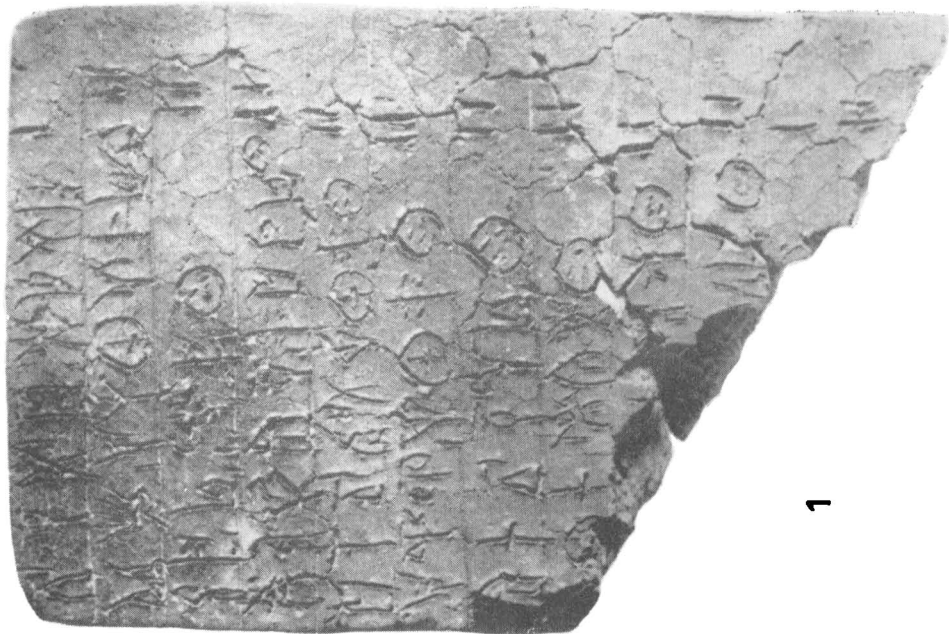
Přitom více než polovina dosud uveřejněných textů obsahuje méně než 5 sylabografických nebo ideografických znaků (v Knóssu je to dokonce více než 56 % a mezi nápisy na vázách více než 90 %) a plných 30 % textů obsahuje méně než dva sylabografické znaky (v Knóssu je to téměř 34 %, v Pylu asi 19 %, v Thébách asi 14 %, v Mykénách necelých 7 % a na střepech keramiky dokonce skoro 57 %). To znamená,

⁵² Stav doložení lineárních B textů podle jednotlivých lokalit (k začátku r. 1983) viz u Bartoňka 1983b. Nejvýznamnější edice: Chadwick—Killen—Olivier 1971 (Knóssos), Bennett—Olivier 1973 (Pylos), Sacconi(ová) 1974 (Mykény), Godart—Sacconi(ová) 1978 (Théby), Sacconi(ová) 1974 (nápisy na střepech váz); podrobnější údaje viz u Bartoňka 1981.

^{52a} V Thébách bylo nejnověji objeveno asi 30 dalších hliněných střípků a tabulkových fragmentů.

2

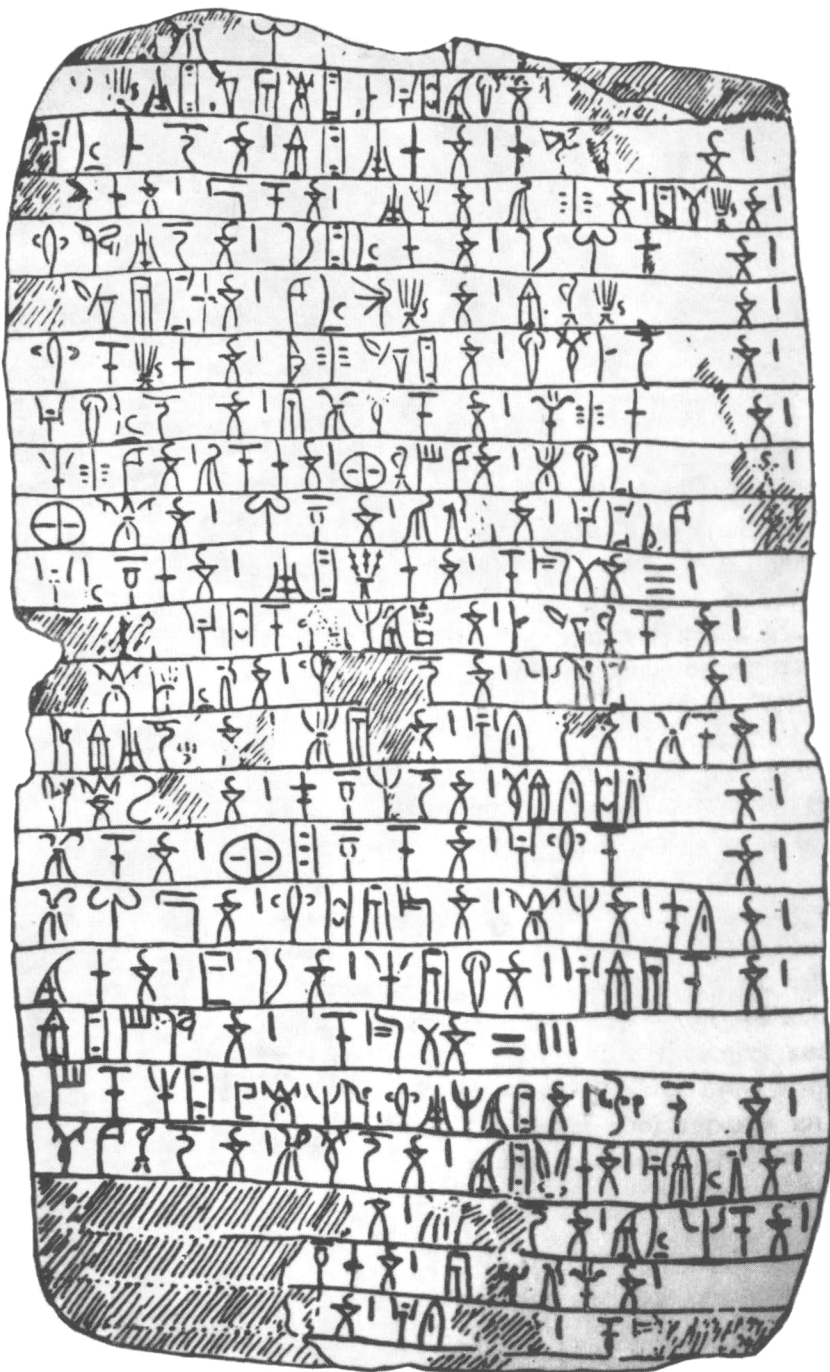
1

Tab. X. lineární písmo na hliněných tabulkách: 1 — tabulka z Mykén (1230—1200 př. n. l.); 2 — tabulka z Knóssu (1380?, 1350?, 1250? př. n. l.)

Tab. XI. Lineární písmo B na fragmentech váz: 1 — detail nádoby z Théb; 2 — nádoba z Týrnythu; 3 — nádoba z Mykén; 4 — nádoba z Eleusíny (vesměs 13. stol. př. n. l.)

že asi 30 % textů neobsahuje ani jediné celé, foneticky psané slovo. Nejdelší texty na tabulkách pocházejí z Pylu. Z 63 dokumentů obsahujících nejméně 100 znaků, ať sylabografických či ideografických, pochází z Pylu plných 57 a u textů s nejméně 250 znaky je poměr mezi Pylem a Knóssem 7:1. Nejdelší text vůbec je pylská tabulka En 74 se záznamy o zemědělské půdě (416 znaků), pátá v pořadí co do délky je nejobsažnější knósská tabulka As 1516 (tab. XII) o 310 znacích.⁵³ Za těchto

Tab. XII. Faksimile nejrozsáhlejší knósské tabulky s textem v lineárním písmě B

okolností není divu, že teprve nález první skupiny pylských textů v roce 1939 a možnost jejich dešifračního využití začátkem 50. let umožnily v roce 1952 Ventrisovi úspěšně rozluštění písma. Od té doby víme, že se pod lineárním písmem B skrývá řecký dialekt, v leccems podobný řečtině Homérově, a jak se postupně zjistilo později, těsně spřízněný s řeckými dialekty tzv. arkadokyperské nářeční skupiny. Toto zjištění je v plné shodě s názory archeologů, kteří se domnívají, že Řekové zakládali své první osady na Kypru nejpozději kolem roku 1200 př. n. l., a vedlo k vyslovení oprávněné hypotézy, že se v době pádu mykénské civilizace hovořilo na celém Peloponnésu, v přilehlých krajinách středního Řecka, na egejských ostrovech, ba dokonce až na Kypru dialekty, které byly mezi sebou navzájem úzce spřízněny.

Po stránce chronologické pocházejí tabulkové nálezy z helladské pevniny velkou většinou z doby velkých katastrof mykénských center kolem roku 1200 př. n. l.; o něco starší jsou snad jen tabulky z Mykén, které byly vesměs nalezeny v objektech v mykénském podhradí, zničených kolem roku 1230 př. n. l. Z palácových tabulkových archivů zůstává zatím plně nedořešeno jen datování souboru tabulek lineárního písma B z Knóssu. Evans je za svých vykopávek zařadil na konec období PM II, tj. k roku 1400 př. n. l., a tohoto datování se přidržel i Ventris při luštění písma. V roce 1956 vyslovil o oprávněnosti tohoto datování první pochybnost L. R. Palmer⁵⁴ a jeho obnovené vystoupení v roce 1960 dalo podnět k rozsáhlé kontroverzi, založené na Palmerově tvrzení, že Evans zcela ignoroval nálezovou stratigrafii objevených tabulek, tak jak ji zapsal ve svém výkopovém deníku Evansův asistent D. Mackenzie. Podle Palmera pochází knósský archiv až z konce období PM III B, tj. z doby kolem roku 1200 př. n. l., jako téměř všechny ostatní nalezené archívy lineárních B tabulek. K Palmerově hypotéze se do jisté míry pozitivně postavil nálezce pylských tabulek C. W. Blegen (1958) a několik lingvistů se vyjádřilo, že Palmerova hypotéza lépe odpovídá lingvistické realitě doložených LB textů. Knósské tabulky jsou totiž jak po stránce jazykové, tak i epigrafické do té míry podobny ostatním, že si lze docela dobře představit vzájemnou chronologickou koincidenci vzniku všech tabulkových archivů psaných lineárním písmem B. Ale oficiálně svůj hlas v té době lingvisté nepozvedli a kontroverze skončila v roce 1963 prakticky Palmerovou úplnou porážkou.⁵⁵ Nicméně po patnácti letech poměrného klidu začala koncem 70. let Palmerova hypotéza opět nabývat na vážnosti.⁵⁶ Především někteří archeologové (J. E. Hallager 1978, W. D. Niemeyer 1982) a historikové (St. Hiller 1977) začali opět uvádět v pochybnost Evansovy chronologické závěry na základě svých nových stratigrafických studií a nově se k nim připojili i někteří lingvisté (A. Heubeck 1982). Jiní zatím váhají se k věci vyslovit.

Při Palmerově datování vzniká totiž značná mezera mezi posledním

⁵³ Bartoněk 1983.

⁵⁴ Srov. již Palmer, *Minos* 4, 1956, 127, zvl. však Palmer 1961, 182nn.

⁵⁵ Palmer—Boardman 1963; srov. i Bartoněk 1961.

⁵⁶ Viz Palmer 1980.

⁵⁷ Raison 1978.

⁵⁸ Furumark 1953, 107; Schachermeyr 1959, 71.

dochovaným souborem dokladů lineárního písma A, tj. hliněnými tabulkami z Ajie Triady (cca 1470), a chronologickým horizontem tabulek lineárního písma B z mykénských palácových archívů (podle Palmera vesměs z doby kolem roku 1200). Tento interval, v 50. letech ještě obrovský, je dnes z obou stran značně zužován. Slyšeli jsme již výše, že existují vážné náznaky přítomnosti lineárního písma A nejen v pozdní době bronzové, nýbrž porůznu ještě i v 1. tisíciletí př. n. l. Podobně ani z druhé, spodní strany uvedené časové mezery mezi léty 1470 až 1200 neznamena dnešního Palmerova pozdního datování všech mykénských tabulkových archívů do doby kolem r. 1200 totální absenci všech dokladů lineárního písma B před tímto datem. Nehledě k tomu, že u některých tabulkových archívů kolísá jejich chronologie zhruba mezi léty 1230 až 1200, je nutno zásadně vzít v úvahu, že druhý zachovaný typ písemných dokladů lineárního písma B, tj. nápisy na střepích keramiky, zpravidla nepocházejí až z posledního roku existence paláce. Za nejstarší doklad nápisu tohoto typu bývá pokládán fragment knósské nádoby KN Z 1 715 (tab. XIII: 1), kladený obvykle do 2. poloviny 14. století př. n. l. (snad k roku 1340)⁵⁷ a popsáný třemi lineárními znaky. Potíž je ovšem v tom, že jen jeden z těchto znaků je bezpečně doložen v inventáři lineárního písma B, zatímco pro oba zbývající nejsou doklady ani v jednom z obou krétských lineárních systémů. Tento rozpor lze snad překlenout hypotézou, jež docela dobře zapadá do palmerovského pozdního datování knósských tabulek, že totiž v případě knósské nádoby KN Z 1 715 jde o doklad raného lineárního písma B z doby, kdy ještě nebyl jeho sylabář plně ustálen. Příští, již zcela bezpečné doklady lineárního písma B na střepích nádob pocházejí ovšem až z první poloviny 13. stol. př. n. l.; jsou to fragmenty nádob nalezených v Thébách.

Za těchto okolností se tedy i při přijetí palmerovského datování ona mezera mezi tabulkovými doklady z Ajie Triady (cca 1470) a tabulkami z mykénských palácových center (cca 1200) zmíněnými dalšími netabulkovými nálezy značně zužuje. Zejména v době mezi léty 1470 až 1380/50, tj. až do doby rozsáhlé destrukce knósského paláce, se snad ještě udržovalo v užívání lineární písmo A jakožto doznívajícím písmo mínojské Kréty, kdežto nejpozději od 1. pol. 14. stol. př. n. l. se pro účely řecky vedené administrativy achajských palácových center začalo vytvářet lineární písmo B. Toto členění by odpovídalo Hallagerově interpretaci knósského vývoje v obdobích PM II a PB III A a B: Po část této doby (1470—1380, resp. 1350) byl knósský palác ještě pod mínojskou nadvládou, ovšem přítomnost achajské etnické složky tu již dosvědčují jednak schematizující výtvarné vlivy, přicházející z helladské pevniny, jednak nový typ hrobů v okolí Knóssu s nalezenými doklady předmětů achajské proveniencí, hlavně zbraní. Knósský palác jako centrum mínojské moci na Krétě podlehl záhubě na konci období PM III A 1, tj. kolem r. 1380, resp. 1350, a po tomto datu je třeba již v Knóssu definitivně počítat s přítomností achajské vládnoucí vrstvy, která palác zčásti obnovila a vytvořila si z něho hospodářské centrum, v němž se vedly administrativní záznamy těsně spojené s krétskou ekonomikou. Jako vzor tu asi sloužily podobné záznamy z doby mínojské nadvlády, jež se nám však v Knóssu nezachovaly (možná proto, že se tu do té doby

1

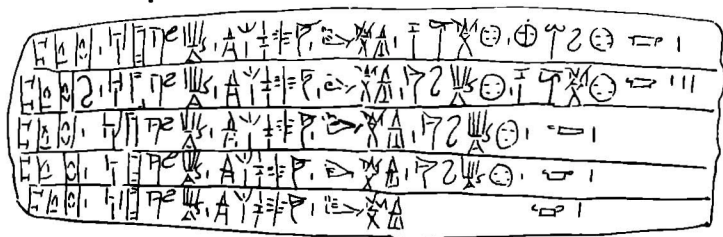
2

3

4

Tab. XIII. Lineární písmo B (další příklady): 1 — fragment knósské vázy KN Z 1715 (cca 1340 př. n. l.); 2 — faksimile vázy z Théb s rozvinutým lineárním nápísem (13. stol. př. n. l.; srov. i str. 63); 3 — fragment vázy z Chanie; 4 — faksimile lineárního nápísu z Pylu

psaly na hořlavém materiálu; ve prospěch tohoto názoru lze uvést fakt, že na rozdíl od bohatých tabulkových dokladů především z Ajie Triady a Chanie, ale i z Faistu a Zakra, máme v Knóssu z doby rozkvětu lineárního písma A mezi léty 1650—1470 doloženo jen pět dokladů hliněných tabulek). Podle knósského vzoru se pak způsob vedení hospodářských záznamů rozšířil i do achajských paláců na helladské pevnině, přičemž se v celé Egeidě začaly vytvářet společné písařské tradice, jejichž konečným projevem je skutečnost, že tabulkové záznamy z konce 13. století př. n. l. jsou psány v podstatě stejným způsobem, ať pocházejí z Pylu, Mykén, Tíryntu, Théb, či (podle Palmera) z téže doby i z Knóssu.

Toto vývojové schéma nám zároveň dovoluje lépe než při starším evanovském datování charakterizovat zásadní rozdíly mezi využitím a funkcí obou zmíněných lineárních písem. Pokusil jsem se je vstihnout v závěru svého nedávno vyšlého článku *Zur Datierung der Linear-B-Texte aus dem Palastarchiv in Knossos*, věnovaného členu korespondentu ČSAV Pavlu Olivovi, *Listy filologické* 106, 1982, 138—141, a shrnul jsem je do následujících šesti bodů:

1. Zatímco v lineárním písmě A jsou psány texty nejrozmanitějšího obsahu (hospodářské záznamy, kultovní a obětní nápisy, příležitostné texty), omezují se doklady lineárního písma B jen na záznamy palácové administrativy (tabulkové archívy, nápisy na střepech váz).

2. Zatímco se lineární A texty objevují na nejrůznějším materiálu (kámen, kov, ušlechtilé kameny, fresková výzdoba stěn, nejrůznější hliněné předměty, jako keramika, drobná skulptura, sarkofágy, nevypálené hliněné tabulky atd.), je užití lineárního písma B omezeno jen na nevypálené hliněné tabulky a hliněnou keramiku.

3. Zatímco je asi 1 425 dokladů lineárního písma A doloženo nejméně v 30 krétských lokalitách, z toho v celé řadě míst druhotného významu (přítom počet náleзовých míst stále dále roste), dále pak na 4 egejských ostrovech a porůznu i na helladské pevnině, nachází se přes 4 750 dokladů lineárního písma B pouze ve dvou krétských palácových centrech, příp. v jejich blízkém okolí (Knóssos; Chania; Mamelúko u Chanie — jeden doklad), dále v pěti palácových centrech helladské pevniny (Mykény, Tíryns, Pylos, Théby, Orchomenos) a jen velmi ojediněle na dalších místech (Eleusis a boiótská Kreusis po jednom dokladě).

4. Z bodů 1—3 lze uzavřít, že znalost lineárního písma A lze předpokládat na mínojské Krétě v podstatně širším okruhu obyvatelstva, nežli znalost lineárního písma B na půdě mykénské civilizace. Proti jistě míře gramotnosti alespoň některých vrstev mínojské společnosti omezovala se zřejmě znalost lineárního písma B na úředníky palácových archívů.

5. Lineární písmo A prokázalo daleko vyšší schopnost přežití než lineární písmo B. Dominantním písemným systémem bylo na Krétě a v ostatní Egeidě zhruba mezi léty 1650 až 1470, udrželo se však zřejmě v omezeném užívání ještě v letech 1470 až 1200 a jisté náznaky jeho přežívání se objevují dokonce i v 1. tis. př. n. l. Naproti tomu pro lineární písmo B nemáme po jeho rozkvětu ve 14. a hlavně 13. stol. ani jednu zcela bezpečnou stopu po roce 1200 př. n. l.

6. Systém lineárního písma A vykazuje široké spektrum rozvoje jak v prostorové, tak i časové dimenzi, zatímco pro lineární písmo B byla

zřejmě vždy charakteristická vysoká míra grafické, gramatické i obsahové stereotypičnosti.

Z těchto dílčích hledisek se nám lineární písmo B jeví jako písemný systém značně ustrnulý, sloužící jen specifickým cílům mykénské administrativy; v podstatě byl pouze výhonkem daleko bohatšího písemného komplexu, zahrnovaného tradičně pod pojem lineárního písma A. Jistá neurčitost obrysů tohoto staršího lineárního komplexu nám přitom nedovoluje přesněji stanovit vývojovou linii vztahů mezi oběma lineárními písmi, a zejména pak východiska a cesty vzniku lineárního písma B z lineárního písma A. Zásadní rozdíl mezi nimi spočívá hlavně v tom, že zatímco žádný z dokladů lineárního písma A není zřejmě psán řecky, lze říci, že prakticky všechny doklady lineárního písma B jsou složeny v řečtině. Z tohoto faktu vzešla hypotéza, že lineární písmo B je varianta lineárního písma A, vytvořená pro účely řeckého jazyka. Na druhé straně však jednak rozdíly mezi doloženou formou lineárního písma B a mezi LA-tabulkami z Ajie Triady a jednak určité nečekané shody mezi lineárním písmem B a piktografickou kurzívou (jakožto variantou hieroglyfického písma) vedou některé badatele k odvozování lineárního písma B přímo z piktografické kurzívy. Většina badatelů se však spíše kloní k vyvozování lineárního písma B z nějaké dosud neznámé nebo jen troskovitě doložené varianty lineárního písma A. Vznik lineárního písma B lze zřejmě za těchto okolností klást přímo do Knóssu. Opačný názor, vyslovený před časem Furumarkem a prosazovaný později zejména Schachermeyrem,⁵⁸ že totiž lineární písmo B vzniklo adaptací z lineárního písma A již někdy v 2. pol. 16. století, a to na řecké pevnině, a že se teprve s příchodem Achajů na Krétu v 2. pol. 15. stol. dostalo do Knóssu, postrádá argumentační bázi v tom, že na helladské pevnině neexistují doklady přítomnosti lineárních B textů před 13. stol. př. n. l.^{58a}.

TYPY PÍSEMNÝCH ZNAKŮ

Systém lineárního písma B obsahuje dvě základní třídy písemných znaků, jež je dále možno dělit do dílčích skupin {srov. tab. XIV}:⁵⁹ I. *Ideogramy* (logogramy), vyjadřující pojmy jejich vnějším zobrazením nebo zdůrazněním nějakého jejich typického rysu.

A: Věcné ideogramy, zobrazující osoby, zvířata, rostliny, předměty, zboží atd.

B: Kvantitativní ideogramy, reprezentující číselné nebo měrné ukazatele.

II. *Sylabogramy*, zachycující slabiky jakožto fonetické jednotky.

A: Sylabogramy základní řady, zachycující slabičné útvary základního typu KONSONANT + VOKÁL (konsonant může chybět).

^{58a} Názory o chronologii a místě vzniku nejsou dodnes zcela ujednocené. Chronologické rozpětí různých hypotéz sahá od 17. až po 14. stol. př. n. l. (s těžištěm v 15. stol.); vedle Knóssu jakožto s místem vzniku se počítá i s Mykénami. K problematice srov. zvl. Duhoux 1985, 23nn., a García—Ramón 1980, 7n., 1984, 241n.

⁵⁹ O systému písma pojednali zvl. Ventris—Chadwick 1956, 1973², Deroy 1962, Heubeck 1966, Hooker 1980, Bartoněk 1983c a 1985. K celé široké problematice rozluštění písma, jeho systému a vývoje mykénské společnosti viz nejnověji Bartoněk 1983c. Srov. dále Duhoux 1985.

B: Sylabogramy dubletní, střídající se víceméně příležitostně se sylabogramy základními.

V lineárním písmě B nejsou naproti tomu doloženy determinativy, tj. speciální klasifikační znaky, které odkazují na příslušnost do určité sémantické skupiny (např. klasifikační označení pro božstva, zvířata, krajiny apod.) a jež se nečtou. Zato se k ideogramům lineárního písma B (a ojedinele i k sylabogramům) někdy váží přidatné znaky, tzv. adjunkty, modifikující nebo specifikující příslušný základní pojem.

I A. VĚCNÉ IDEOGRAMY

Věcné ideogramy zobrazují určitý předmět buď v jeho plném rozsahu (např. ideogram muže, vozu, nádoby), anebo alespoň některou z jeho charakteristických částí, vlastností či rysů (koňská hlava jako symbol koně, beraní rohy jakožto symbol ovce). Přitom nezřídka nabývají tyto symboly natolik schematizované podoby, že lze jejich význam určit jen na základě důkladné analýzy širšího kontextu.

Věcné ideogramy jsou vždy těsně spjaty s okolním slabičným kontextem (zpravidla předcházejícím).

Používání věcných ideogramů je v okruhu lineárního písma B charakteristické pouze pro záznamy na hliněných tabulkách; ideogramy tu zdůrazňují registrační funkci tabulek a činí srozumitelnějším jejich obsah. Naproti tomu na střepech nádob nebyl dosud identifikován ani jeden ideogram; to souvisí s odlišnou funkcí nápisů na vázách, jež spočívala ve vyznačování místa výroby nádoby nebo jiných specifických údajů. Užívání věcných ideogramů mělo tedy v lineárním písmě B fakultativní charakter; kterýkoli pojem zobrazený věcným ideogramem bylo možno vyjádřit i sylabograficky — na rozdíl od kvantitativních ukazatelů číselného nebo měrného charakteru, které bývají v lineárním písmě B sylabograficky vyjadřovány jen výjimečně.

Inventář doposud zjištěných věcných ideogramů obsahuje 123 základních ideografických znaků (bez ligatur a dalších složitějších ideografických komplexů). Současný stav inventáře se zakládá na seznamu vypracovaném na 5. mykénologickém kolokviu v Salamance v roce 1970 (Acta Mycenaea 1972, XVIII) a v detailech upraveném na 6. kolokviu v Chaumont v roce 1975 (Colloquium Mycenaeum 1979) a na 7. kolokviu v Norimberku a Würzburgu v roce 1981 (Res Mycenaeae 1983). Protože se nám zachoval pouze zlomek textů psaných lineárním písmem B, prakticky vždy jen z posledního roku existence toho či onoho paláce, tvoří dochovaný ideografický inventář pouze zcela příležitostný výběr. Na rozdíl od sylabogramů, jejichž inventář se měnil jen v jednotlivostech (např. inventář pylský, knósský a mykénský se navzájem liší jen v nepodstatných detailech), je ze zachovaných textů dobře patrné, že si písaři působící v různých palácích podstatně volněji vytvářeli zejména rozmanité ideografické specifikace, ať v podobě ligatur nebo adjunktivních spojení^{59a}.

^{59a} Protože pro sylabogramy jsou v inventáři znaků lineárního písma B vyhrazena čísla 1—99 (tč. jsou obsazena pouze č. 1—91 s několika mezerami), bývají věcné ideogramy označovány čísly od 100 výše (tč. od 100 do 258, ovšem s celou řadou

1. Jednoduché ideogramy

A. Jednoduché ideogramy přirozeně *piktografického* typu, jejichž význam je jasný přímo ze zobrazení pojmu, např.

105	EQUUS ^{59b}	„kůň“
201	TRIPUS	„trojnožka“

B. Jednoduché ideogramy *schematického* typu, jež vznikly schematicizací ideogramů přirozeně piktografických. Jejich původní význam nebývá vždy na první pohled jasný, bývá však zpravidla rekonstruovatelný na základě kontextové analýzy většího počtu textů se stejnými ideogramy. K poměrně dobře srozumitelným ideogramům tohoto typu patří například ideogramy č.

100	VIR	„muž“
102	MULIER	„žena“

Složitější bylo rozpoznat některé ideogramy zvířat, např.

106	OVIS	„ovce“
107	CAPER	„kozel“
109	BOS	„dobyčče“

Piktografičtější jsou naproti tomu ideogramy č.

104	CERVUS	„jelen“
108	SUS	„prase“

Ideogramy zvířat bývají často modifikovány dvojím typem přidatných značek. Tak se vedle základního, nediferencovaného ideogramu například koně (viz tab. XV, 1c) nebo ovce {tab. XV, 2c} setkáváme s jejich ideografickými variantami (např. 1d, 2d), proškrtnutými dole dvěma krátkými vodorovnými čarami (bývají zpravidla pokládány za varianty označující zvířata mužského rodu), i s jinými variantami (1e, 2e), označujícími snad zvířata ženského rodu.

Např. ideogram

105	EQUus	označuje „koně“ bez rozlišení rodu
105 ^m	EQUus	označuje „hřebce“
105 ^f	EQUa	označuje „kobyly“

Podobně je tomu i u ideogramů:

106, 106 ^m , 106 ^f	OVI	„ovce“ aj.
107, 107 ^m , 107 ^f	CAPer	„kozel“ aj.
108, 108 ^f	SUS	„vepř“ aj.
109, 109 ^m , 109 ^f	BOS	„býk“ aj.

mezer). Čísla ideogramů jsou zpravidla doprovázena hvězdičkou, připojenou vlevo nahoře, a pokud se již ideogram podařilo interpretovat, pak v případě potřeby i konvenčním latinským označením pojmu, jenž ideogram vyjadřuje (někdy bývají z tohoto latinského výrazu uváděna pouze první tři písmena, neboť ta k identifikaci ideogramu plně dostačují). V souvisejších výkladech bývají jak čísla ideogramů, tak jejich latinské interpretace sázeny kurzívou [v této práci jsme to nepokládali za nutné]. Pokud má ideografickou funkci nějaký sylabogram (viz níže), značíme jej číslem příslušného sylabogramu s připojenou hvězdičkou, případně slabičnou hodnotou ideogramu s hvězdičkou a s připojenou latinskou interpretací (například *30 *NI FICUS).

^{59b} Z technických důvodů jsou čísla ideogramů (tj. číslice nad 100) vysázena bez hvězdiček a stojatě. S hvězdičkou jsou vysázeny pouze sylabogramy *NI a *SA, pokud mají ideografickou funkci.

	a	b	c	d	e
1	 100 V(R)	 102 MUL(IER)	 105 EQU(US)	 105 a EQUUS	 105 b EQUA
2	 (30: ni) FICUS	 175 FICUS ARB.	 (21) 106 OVIS	 106 a ARIES	 106 b OVIS
3	 120 GR(ANUM)	 121 HORD(EUM)	 130 OLE(UM)	 131 VIN(UM)	 145 LANA
4	 162 LORICA	 191 GAL(FA)	 234 GLADIUS	 243 ROTA	 241 (CAPSUS)
5	 211 URNA	 213 LANX	 212 SIT(ULA)	 159 TELA	 201 TRI(PUS)
6	 140 AES	 141 AUR(UM)	 (10) (4)	 (3) (pa)	 202 VAS
7	 AES URNA	 AUR + LANX	 SIT + U	 TELA + PA	 152 PEL(LIS)

Tab. XV. Další příklady ideogramů lineárního písma B (číslice označují jejich pořadí v seznamu ideogramů, latinské výrazy jejich význam); podle Heubecka 1966

Diferenční znak by mohl být v případě dvou vodorovných čárek, tj. u 105^m aj., interpretován jako sylabogram č. 3 PA, jenž by byl zkratkou nějakého mínojského, v pozdější řečtině neznámého slova, které začínalo na *pa-*, *ba-* nebo *pha-* a označovalo „muže“, „samce“ apod. Pokud jde o „femininní“ modifikaci, ta má spíše piktografický původ, neboť připomíná spodní díl ideogramu č. 102 MULier „žena“ (srovnej tab. XV, 1b), který bývá interpretován jako schematické ztvárnění dlouhé krétské zvonové sukně.

Nejobtížnější bylo ovšem identifikovat ideogramy různých zemědělských plodin, hospodářských produktů, nerostů apod. Při identifikaci takovýchto ideogramů velmi napomohlo, že jsou často doloženy v těsné blízkosti souznačných slabičných výrazů

Např. ideogram

- č. 130 OLEUM „olej“ stává po výraze e-raz-wo *elaiwon* „olej“,
- č. 140 AES „bronz“ po výraze ka-ko *khalkos* „kov“,
- č. 159 TELA „látka“ po výraze pa-we-a *pharwea* (srov. hom. *phāros* „šat“).

Všechny věcné ideogramy se ovšem zatím nepodařilo úspěšně interpretovat. Z celkového počtu 123 tč. registrovaných věcných ideogramů zůstává zatím 54 bez spolehlivější identifikace.

C. Staré piktografické znaky, *fungující zároveň jako sylabogramy:*

Nejznámějším případem je sylabogram č. 30 NI, doložený často i v ideografické funkci „fik“. Poněvadž je známo, že se v klasickém řeckém dialektu z Kréty nazýval jeden z druhů fíků *nikuleon*, bylo možno vyslovit hypotézu, že se někdejší předřecký piktografický znak pro „fik“ (starokrétsky rovněž asi nějak podobně nazývaný) vyvinul časem podle tzv. akrofonického principu v sylabogram o slabičné hodnotě NI, přičemž se vedle toho nadále udržela v užívání i jeho piktografická hodnota. Tímto způsobem vznikly zřejmě i ostatní sylabogramy patřící do inventáře lineárního písma B. Bezprostředně to však lze dokázat jen v několika málo případech:

ideogramy		sylabogramy
*NI FICus	„fik“	č. 30 NI
*SA LInum	„len“	31 SA
106 OVIs	„ovce“	21 QI
107 CAPer	„kozel“ aj.	22 ?
109 BOS	„mouka“	23 MU
129 FAR	„dobytče“ aj.	65 ?
144 CROcus	„šafrán“	33 RA ₃

Zmíněná ambivalentnost se tedy dotýká i některých zvířecích ideogramů, jako jsou OVIS, CAPER a BOS. Zatímco však např. u ideogramu pro ovci nemáme oporu pro identifikaci slova, které by začínalo ve staré krétské na *qui-* a označovalo toto zvíře, naznačuje nám slabičná hodnota *mu* u ideogramu č. 109 možnost existence nějakého mínojského

slova, jež zřejmě označovalo hovězí dobytek onomatopoicky (s počáteční slabikou *mu*; srov. ie. **g^w-ōu-s*, jež bylo asi také onomatopoického původu). Existuje i náznak paralelity mezi ideogramy č. 120 GRANUM „zrno“ a sylabogramem č. 43 SI, což by opravňovalo k hypotéze, že se pod oběma grafickými formami skrýval výraz *sītos* „obilí“; i ten byl pravděpodobně převzat z předřeckého substrátu, jak to naznačuje jeho počáteční *s-* nezměněné v *h-*.

D. Zkratky běžných řeckých výrazů (*ideogramy in statu nascendi*). Např. slabika ko jakožto zkratka slova *korwos* „chlapec“ nebo *korwā* „dívka“, zvláště však zkratky různých předmětů a různých druhů zboží, například koření:

ko	<i>kori/h/andnos</i>	„koriandr“
ku	<i>kumīnon</i>	„kmín“
ma	<i>marathwon</i>	„fenykl“
sa	<i>sāsamon</i>	„sezam“
mi	<i>minthā</i>	„máta“

I když tyto názvy koření jsou neřeckého původu, jde vesměs o slova přejatá ze semitské jazykové oblasti a jejich mykénské zkratky vznikly již na řecké jazykové bázi.

2. Složené ideogramy

Počet ideogramů je zvyšován celou řadou ligatur a tzv. adjunktů. Ligatura vzniká vzájemným propojením dvou nebo několika ideogramů, příp. i sylabogramů, v komplexní grafickou jednotku. O adjunkttech hovoříme tehdy, objevuje-li se v těsné blízkosti základního ideogramu sylabogram a tvoří společně s ním věcnou jednotku.

A. *Skupiny sylabogramů*, které jsou skládány do složitějších quasi-piktografických obrazců (*monogramy*).

Zatímco ve slabičném textu sylabogramy zpravidla následují v témž řádku za sebou — ve směru odleva doprava, v několika případech se setkáváme i s jevem, kdy jsou dva nebo tři sylabogramy tvořící jedno slovo propojeny do jediné svislé sylabografické ligatury, kterou je třeba číst buď odspodu směrem nahoru anebo naopak. Celek působí dojmem složitého ideogramu, jež nazýváme monogramem. Tyto monogramy počítáme mezi pravé ideogramy, figurují v tabulce ideogramů a mají v ní pořadové číslo. Jde o těchto šest bezpečných případů:

	Slabičný popis		Ideogram č.
KA+PO	PY An 616+	= <i>karpos</i> , ř. <i>karpos</i> „plod“	127
KA+NA+KO	MY Ge 608	= <i>knākos</i> , ř. <i>knēkos</i> „saflor“ (bylina)	128
A+RE+PA	PY Un 718+	= <i>aleiphar</i> , ř. <i>aleiphar</i> „tuk“	133
ME+RI	KN Gg 705+	= <i>meli</i> , ř. <i>meli</i> „med“	135
TU+RO ₂	PY Un 718+	= <i>turjoi</i> (plur.), ř. <i>tūros</i> „sýr“	156
DI+PTE	KN U 8210	= <i>diphthe(rā)?</i> , ř. <i>diphtherā</i> „vydělaná kůže“	247

Tyto výrazy se porůznu vyskytují i v normální slabičné podobě, j. ka-po, ka-na-ko, a-re-pa-te (dat. sg.), me-ri, tu-roz, di-pte-ra, a to mnohdy v blízkém sousedství shora uvedených monogramů.

Ve všech těchto případech jde o grafické zachycení slov, která jsou v řečtině bezpečně doložena, takže lze uvedené monogramy pokládat za ideografické výtvořky mykénského původu.

Jinak se to zřejmě má s původem ideogramu č. 145 LANA „vlna“. I jej lze slabicky interpretovat jako monografické spojení MA+RE nebo v opačném směru jako RE+MA, žádné takové slovo však v řečtině vlnu neoznačuje. Vzhledem k tomu ovšem, že týž ideogram je doložen již v lineárním písmě A (Lc46), lze jej pokládat za monogram předřec-kého, tj. mínojského původu.

B. Skupiny ideogramů vytvářející vyšší sémantické jednotky.

Sem patří několik víceméně příležitostných spojení dvou ideogramů, které slouží k označování vyšší, komplexnější sémantické jednotky, přičemž podružnější pojem bývá někdy zachycován v menších proporcích:

KN K 740:

Spojení ideogramů č. 214^{vas} (URNA) „nádoba (s širokým hrdlem)“
+140 AES „bronz“

je třeba chápat jako URNA AENEA „bronzová nádoba“

PY Tn 316:

Spojení ideogramů č. 213^{vas} (LANX) „miska“
+141 AURUM „zlato“

je třeba chápat jako LANX AUREA „zlatá miska“

C. Ideogramy s těsněji nebo volněji připojenými *modifikujícími* *syllabogramy*, které jsou *zkratkami* syllabograficky psaných řeckých slov.

Jde o kombinace typu ideogram—syllabogram, kdy k ideogramu přistupuje syllabogram fungující jako zkratka foneticky psaného slova. Tyto zkratky bývají psány buď před ideogramem nebo nad ním — často v menších proporcích — nebo bývají spolu s ideogramy propojovány do jediné ligatury. Význam zkratky často jasně vysvítá z kontextu [nezřídka se na tabulce nejprve objevuje nezkrácený slabičný výraz, jehož zkrácením zkratka vznikla, a poté ideogram s uvedenou zkratkou]. Na-příklad

	... a-ro-pa	OLEUM + A ...
PY Fr 1 226	<i>aloiphā</i> „mast“	OLEUM + A „olej mastný“
PY Fr 1 225	... pa-ko-we	OLEUM + PA
	<i>sphakowen</i> „vonný“	OLEUM + PA „olej vonný“

Zatím se z několika desítek dosud zjištěných ideografických komplexů typu ideogram+adjunkt podařilo s určitou mírou jistoty interpretovat jen asi 15 případů, j. např. tyto další:

108 + KA = SUS + *kapros* „kanec“ — „kanec“

108 + SI = SUS + si-az-ro *sihalos* „jatečný vepř“ — „jatečný vepř“

109 + SI = BOS + si-az-ro *sihalos* „jatečný vepř“ — „jatečný skot?“

162 + KI = TUNica + ki-to *khitōn* „suknice“ — „suknice“

162 + RI = TUNica + ri-ta *lita* (ak. sg. od *lis* „plátno“) — „plátěný šat“
209^{vas} + A = VAS + a-pi-po-re-u *amphiphoreus* „amfora“ — „dvojuchá ná-
doba“

209^{vas} + KA = VAS + ka-ra-te (-ra) *krātēr* „měsidlo“ — „měsidlo“

Systém ideogramů lineárního písma B byl tedy v zásadě otevřený a písaři v hospodářských archívech mykénských paláců jej podle potřeby doplňovali a přetvářeli. Značná míra shod ve využívání ideografického inventáře na různých místech mykénského světa ukazuje však zároveň na celoegejské písařské tradice v pořizování písemných záznamů a pravděpodobně i na živé administrativně hospodářské kontakty mezi jednotlivými centry mykénské ekonomiky.

I B. KVANTITATIVNÍ IDEOGRAMY

Tyto ideogramy mají doprovodný charakter. Připojovaly se nejčastěji k věcným ideogramům, méně často k slabičnému textu. Člení se takto:

1. Číselná označení: jednotky, desítky, stovky, tisíce, desetitisíce.
2. Jednotky hmotnosti: základní jednotkou je ideogram rovnoramenné váhy.
3. Jednotky objemu: základní jednotkou je ideogram registrovaného zboží; dílčí členění je odlišné pro sypké zboží (a) a pro tekutiny (b).

K ideogramům je třeba ještě dodat, že podle nich (a tím v podstatě podle věcného obsahu) jsou všechny doklady lineárního písma B včetně fragmentů nádob rozděleny do 23 hlavních sérií a ty pak dále do dílčích subsérií (viz tab. XVI).

II. MYKÉNSKÝ SYLABÁŘ

Počet všech fonetických znaků (sylabogramů) bývá dnes udáván číslem 90 (nebo 89, je-li možno pokládat znak č. 35 za pouhou variantu znaku č. 34). Z těchto 90 znaků byla doposud celkem bezpečně zjištěna slabičná hodnota v 73 případech; s podstatně menší jistotou se to podařilo u dalších 5 znaků (jsou na našem přehledu na str. 78 označeny otazníkem) a 12 zbývajících znaků není zatím možno pokládat za uspokojivě interpretované (srov. i tab. XIV: 1)^{59c}.

Zajímavé je fonetické rozvržení doposud rozluštěných znaků, jak je patrné z následující slabičné mřížky, na níž jsou vždy pod sebou uvedena pořadová čísla znaků končících na stejnou samohlásku a vedle sebe čísla znaků začínajících na stejnou souhlásku:

^{59c} Znak č. 79 je nyní čten některými badateli jako WO₂=WJO, znak číslo 56 jako PA₃=PHA a znaky č. 34/35 jako buď RU₂=LU nebo A₅=HA.

	-A	-E	I-	-O	-U	Znaky mimo systém (dubletní)
D-	8	38	28	61	10	25:A ₂ (=HA); 43:A ₃ (=AI); 85:AU 90:DWO; 71:DWE
J-	1	45	7	14	51	
K-	57	46	—	36	65?	
M-	77	44	67	70	81	
N-	80	13	73	15	23	
N-	6	24	30	52	55	48:NWA
P-	3	72	39	11	50	56:PA ₃ ?; 29:PU ₂ ; 62:PTE
Q-	16	78	21	32	—	76:RA ₂ (=RJA); 33:RA ₃ (=RAI); 68:RO ₂ (=RJO)
R-	60	27	53	2	26	
S-	31	9	41	12	58	
T-	59	4	37	5	69	82:SWA?; 64:SWI?
W-	54	75	40	42	—	66:TA ₂ (=TJA); 87:TWE; 91:TWO
Z-	17	74	—	20	79?	

Znaky prozatím bez bezpečnější interpretace:

18, 19, 22, 34, 35, 47, 49, 63, 83, 84, 86, 89.

Jak je vidět z našeho přehledu, zdá se, jako by byly některé slabiky

zachycovány v lineárním písmě B dvěma i více zcela nepříbuznými znaky. Nejspíše tu jde o znaky převzaté ze starších, předřeckých fází lineárního předřeckého písemného systému, jímž se zřejmě původně zachycoval jazyk, který byl fonémicky i foneticky značně odlišný od řečtiny. Tento jazyk asi neznal korelaci znělosti, jak se s tím setkáváme v řečtině, nýbrž v něm pravděpodobně hrál hlavní úlohu korelační protiklad mezi souhláskami palatalizovanými a labializovanými (například *tj : tw*).

Při vytváření lineárního písma B, pokud je lze chápat jako adaptaci lineárního písma A pro účely řeckého jazyka, byla však zpravidla přejímána pouze jediná série slabičných znaků pro řecké explozivы spojené s týmž místem artikulace, ať šlo o explozivу znělou, neznělou nebo aspirovanou. Tedy např. série znaků označovaná konvenčně jako K-série, skrývá pod sebou nejen slabičné hodnoty počínající na *k-*, nýbrž i na *g-* a *kh-*. Jedinou výjimkou tvoří dentály (D-série), u nichž máme v lineárním písmě B důsledně rozlišenou sérii znělých dentály (D-série) od série neznělých dentál, ať prostých či aspirovaných (tzv. T-série).

Za těchto okolností se tedy ocitla celá řada slabičných znaků mimo základní systém mykénských sylabogramů a bylo jich možno příležitostně využívat tam, kde bylo zapotřebí výrazněji vyznačit některou fonetickou zvláštnost řeckého jazyka, kterou nebylo možno postihnout znaky základními. Zvláště často se pochopitelně setkáváme s těmito znaky tam, kde bylo zapotřebí graficky zachytit některá fonetická spojení zabarvená palatalizačně nebo labializačně. Palatalizační zabarvení je v lineárním písmě B charakteristické pro znaky č. 66 (TA₂=TJA), 68 (RO₂=RJO), 76 (RA₂=RJA) a asi i pro znak č. 62 (PTE), jehož doložený

fonetický ekvivalent *pte* byl zřejmě střídnicí za starší *pje*. Labializační zabarvení je typické pro znaky č. 48 (NWA), 64 (SWI?), 71 (DWE), 82 (SWA?), 87 (TWE), 90 (DWO) a 91 (TWO).

Méně jasné je fonetické východisko dubletních znaků č. 56 (PA₃) a č. 29 (PU₂); první z nich patří k znakům s plnou určitostí dosud neinterpretovaným, druhý skrývá pod sebou zpravidla fonetickou podobu *phu*, ale ojediněle i *bu*. Naproti tomu znak č. 25, střídající se často se znakem č. 8 (A) a přepisovaný obvykle jako A₂, má téměř *ve* všech případech fonetickou hodnotu *ha*. Bývá však zařazován mimo základní systém, neboť ostatní slabičné fonetické hodnoty s počátečním *h-*, j. *he*, *hi* apod., nejsou nikdy označovány zvláštním znakem.

K dubletám bývají přiřazovány i znaky č. 43 (A₃=AI), 33 (RA₃=RAI). Jde vlastně o příležitostné znaky, jež zachycují místo samohlásky celý diftong. Totéž platí o nedávno úspěšně interpretovaném znaku č. 85 (AU).

Pro všechny tyto znaky je typické, že mají příležitostný charakter a že ve stejných polohách ve slově mohou místo nich vystupovat příslušné znaky základní.

Konečně je třeba zdůraznit i to, že se naopak pro některé slabiky naší mřížky doposud nepodařilo najít — alespoň s určitou jistotou — náležitý mykénský slabičný znak; jde o slabiky JI, QU, WU (o těchto třech můžeme z důvodů disimilačních soudit, že snad v mykénštině vůbec ani ve výslovnosti neexistovaly) a o slabiku ZI.

ORTOGRAFICKÁ PRAVIDLA

Jak už bylo naznačeno, vznikl zřejmě prototyp lineárního písma B — tj. patrně přímo tzv. lineární písmo A, jímž se psalo na Krétě v 18. až 15. stol. př. n. l. — pro potřeby nějakého egejského jazyka neindoevropské fonetické struktury. Projevuje se to jednak v tom, že se některé znaky lineárního písma B zdají pro řečtinu jakoby nadbytečné, jak už o tom byla řeč, jednak pak i v tom, že řecká slova skrývající se pod mykénskými texty je často možno přesněji identifikovat jen na základě znalosti určitých ortografických pravidel. Při stanovení těchto pravidel [jejich hlavní zásady formuloval Ventris již ve své objevené stati z r. 1953]⁶⁰ se vycházelo jednak ze vzájemného srovnávání mykénského grafického materiálu, jednak z grafické praxe uživatelů klasického písma kyperského, jímž se zachycovala až do 3. stol. př. n. l. kyperská řečtina a jež bylo posledním výhonkem tzv. kyperskomínojské větve egejských sylabických písem (tato větev se oddělila od lineárního písma A někdy ke konci 1. poloviny 2. tis. př. n. l.). Nynější podobu těchto ortografických pravidel je možno — bez přihlížení k některým okrajovým jevům — shrnout do těchto bodů:

1. Samohlásky:

a) Písmo nerozlišuje dlouhé samohlásky od krátkých:

po-me = *poimēn* (nom. sg.) (srov. att. *poimēn*)

po-me-no = *poimenos* (gen. sg.) (srov. *poimenos*)

⁶⁰ Ventris—Chadwick 1953.

b) Hiátové spojení samohlásek *i, u* (a někdy i *e*) s následující samohláskou jiné kvality se v písmě velmi často projevuje vsunutím přechodového *J, W*:

i-ja-te = *iātēr* (srov. hom. *iētēr*)
a-re-ku-tu-ru-wo = *Alektruōn* (srov. att. *alektryōn*)

Ale i-e-re-u

vedle i-je-re-u = *hiereus* (srov. att. *hiereus*)

V adjektivních koncovkách na *-ios* je však toto pravidlo závazné:

ko-no-si-jo = *Knō/s/sioi* (nom. pl. adj.) (srov. *Knōs/s/os*)

2. Dvojhlásky:

a) V postavení před souhláskou jsou *i*-ové diftongy psány zpravidla bez své druhé složky, kdežto *u*-ové diftongy ji obvykle i v takovémto postavení vyznačují; v absolutním konci slova platí pak toto pravidlo téměř bez výjimky:

e-ra-wo = *elaiwon* (srov. att. *elaion*)

re-qo-me-no = *leik^womenoi* (srov. att. *leipomenoi*)
{part. prés. med.}

po-me = *poimēn* (srov. att. *poimēn*)

e-ke = */h/ekhei* (srov. att. *ekhei* od *ekhō*)
{3. sg. ind. prés. akt.}

ke-ka-u-me-no = *kekaumenos* (srov. att. *kekaumenos* od *kaiō*)
{part. pf. pas.}

ze-u-ke-si = *dzeuges/s/i* (srov. att. *zeugesi* od *zeugos*)
{dat. pl.}

a-ro-u-ra = *arourans?* {ak. pl. ?} (srov. hom. *aroura*)

i-je-re-u = */h/iereus* (srov. att. *hiereus*)

Ale ko-to-i-na

vedle ko-to-na = *ktoinā* (srov. *ktoinai* u Hézychia)

Plnější grafika typu ko-to-i-na je častější v Knóssu než v Pylu.

b) V postavení před samohláskou odpovídá však druhé složce alfabetských řeckých *i*-ových diftongů zpravidla psané *J* a druhé složce alfabetských diftongů *u*-ových velmi často psané *W*:

e-re-pa-te-jo = *elephanteios* (srov. att. *elephanteios*)

e-wa-ko-ro = *Euāgoros?*, *Euagros?* (srov. att. *Euēgoros*)

c) Dvojhláska *ai* předcházející před tautosylabickým *s* se píše plně: pa-i-to = *Phaistos* (srov. *Phaistos*)

d) Dvojhláska *ai* bývá na začátku slova psána zvláštním znakem č. 43 {A₃=A_I} a po předcházejícím *l, r* pak často znakem č. 33 {RA₃=RA_I}:

as-ka-sa-ma = *aikhsmans* {ak. pl.} (srov. hom. *aikhmē*)

e-ra₃-wo = *elaiwon* (srov. att. *elaion*)
{vedle e-ra-wo}

e) Dvojhláska *au* bývá na začátku slova psána znakem č. 85 {AU}:

au-to-i = *autoi/h/i* (srov. att. *autos*)

3. Souhlásky jednotlivě:

a) V písmě neexistuje rozdíl mezi explozívy znělými, neznělými a neznělými aspirovanými; v přepise latinkou se užívá zpravidla latinského písmene pro neznělou. Jedinou výjimkou je tu dentála *d*, která má vlastní grafickou řadu, označovanou jako řada „D-ová“. Platí tedy pravidlo, že

hlásky <i>p</i> , <i>b</i> , <i>ph</i>	jsou zachycovány znaky	P-ové řady
<i>t</i> , <i>th</i>		T-
<i>d</i>		D-
<i>k</i> , <i>g</i> , <i>kh</i>		K-
<i>k^w</i> , <i>g^w</i> , <i>k^wh</i>		Q- (tzv. labioveláry)

Příklady:

pa-te	=	<i>patēr</i> (srov. att. <i>patēr</i>)
pa-ka-na	=	<i>phasgana</i> (nom. pl.) (srov. hom. <i>phasganon</i>)
tu-ka-te	=	<i>thugatēr</i> (srov. att. <i>thygatēr</i>)
-do-so-si	=	<i>dōsonsi</i> (srov. att. <i>dōsousi</i>) {3. pl. ind. fut. akt.}
ka-ko	=	<i>khalkos</i> (srov. att. <i>khalkos</i>)
ka-ra-we	=	<i>grāwes</i> (nom. pl.) (srov. att. <i>graus</i>)
a-pi-qo-ro	=	<i>amphik^woloi</i> (nom. pl.) (srov. att. <i>amphipolos</i>)
qo-u-ko-ro	=	<i>g^wōukoloi</i> (nom. pl.) (srov. att. <i>boukolos</i>)

b) V písmě neexistuje rozdíl mezi znělou afrikátou *dz* a neznělou afrikátou *ts*; v přepisu latinkou se používá písmene Z-:

me-zo	=	<i>medzōs</i> < * <i>megj-ōs</i> (nom. sg.) (srov. att. <i>meizōn</i>)
ka-zo-e	=	<i>katso/h/es</i> < * <i>kakj-oses</i> (nom. pl.) (srov. att. <i>kakiōn</i>) ⁶¹

c) V písmě neexistuje rozdíl mezi likvidami *l* a *r*; v přepise latinkou se používá písmene R-:

e-re-u-te-ro	=	<i>eleutheros</i> (srov. att. <i>eleutheros</i>)
--------------	---	---

d) Předpokládané mykénské *h*, vzniklé z prařeckého náslovného nebo intervokalického *s*, se někdy značí před následujícím *a* pomocí znaku č. 25 = A₂ = HA; velmi často však, zvláště v Knóssu, se v takovém případě používá znaku č. 8 {A}:

a2-te-ro	=	<i>hateron</i> < * <i>sm₁-terom</i> (ak. sg. n.) (srov. att. <i>heteros</i> , dór. <i>hateros</i>)
pa-we-a2 nebo	=	<i>pharwe/h/a</i>
pa-we-a	=	<i>pharweha</i> < * <i>-esa</i> (srov. hom. <i>phāros</i>)
i-je-re-a	=	<i>/h/iereia</i> (srov. att. <i>hiereia</i>) ^{61a}

4. Souhlásky v souhláskových skupinách:

Pro zachycování souhláskových skupin platí tato zvláštní pravidla:

α) Geminované souhlásky jsou vždy psány jako jednoduché:

e-ra-pe-me-na	=	<i>err/h/apmenā?</i> (nom. sg. fem. part. pf. pas.) (srov. att. <i>errammenos</i> od <i>rhapsō</i>)
---------------	---	---

β) Některé souhláskové skupiny bývají příležitostně zachycovány speciálními slabičnými znaky; jde zejména o znaky č. 71 {DWE}, 90 {DWO}, 48 {NWA}, 62 {PTE}, 76 {RA₂=RJA}, 68 {RO₂=RJO}, 66 {TA₂=TJA}, 87 {TWE} a 91 = TWO:

pte-re-wa nebo	=	<i>ptelewās</i> (gen. sg.) (srov. hom. <i>pteleē</i>)
pe-te-re-wa		
a-ke-ti-ra2 nebo	=	<i>akestrjai?</i> , <i>askētrjai?</i>
a-ke-ti-ri-ja	=	<i>akestria?</i> , <i>askētria?</i> (srov. att. <i>akestria</i>)

Znakovým spojením *ti-ra2* se zřejmě zachycovalo monosylabické *-trja*,

⁶¹ Srov. však pozn. 68 na str. 89.

^{61a} Hlásku *h* píšeme v závorce, není-li její existence v konkrétním výrazu přímo potvrzena užitím znaku A₂.

jež bylo kratší variantou dvojslabičného *-tria*, psaného plně *ti-ri-ja*.

γ) Nejčastěji bývá však zachycována každá ze souhlásek souhláskové skupiny zvláštním znakem, a to i za cenu vzniku tzv. „mrtvých“ samohlásek, které se nevyсловovaly; tyto mrtvé samohlásky mírají přitom obvykle touž kvalitu jako samohlásky vyslovované v příští slabice, před následujícím *w* mohou však nabýt i kvality U-ové; naproti tomu spojení *wj* se zachycuje vždy buď jako *-WI-J-* nebo jako *-U-J-*:

ai-ka-sa-ma	=	<i>aikhsmans</i> (ak. pl.) (srov. hom. <i>aikhmē</i>)
ko-no-so	=	<i>Knō/s/sos</i> (srov. <i>Knō/s/sos</i>)
ka-ra-te-ra	=	<i>krātēra</i> (ak. sg.) (srov. att. <i>krātēr</i>)
ti-ri-po-de	=	<i>tripode</i> (nom. du.) (srov. att. <i>tripous</i>)
a-re-ku-tu-ru-wo	=	<i>Alektruōn</i> (srov. att. <i>alektryōn</i>)
qi-ri-ja-to	=	<i>k^wriato</i> (3. sg. aor.) (srov. att. <i>epriato</i>)
wi-ri-za	=	<i>wridza</i> (srov. att. <i>rhiza</i>)
a-ra-ru-wo-a	=	<i>ararwo/h/a</i> (nom. pl. n. part. pf. akt.) (srov. hom. <i>arērōs</i>)
te-tu-ko-wo-a	=	<i>tetukhwo/h/a</i> (nom. pl. n. part. pf. akt.) (srov. hom. <i>teteukhōs</i>)
o-da-ke-we-ta	=	<i>odakwenta</i> (nom. pl. n. adj.) (adj. od <i>odous</i>)
nebo		
o-da-ku-we-ta		
me-wi-jo	=	<i>meiwjōs</i> (nom. sg. m., f.) (srov. att. <i>meiōn</i>)
vedle		
me-u-jo		

δ) Pravidlo uvedené sub γ) však obvykle neplatí tehdy, jestliže první složku souhláskové skupiny tvoří hlásky *r*, *l*, *m*, *n*, *s*; v takovém případě není tato první složka značena (výraznou výjimkou tu jsou hlavně skupiny *nw*, *sw*, *sm*, *mn*, jejichž zachycování se řídí buď v zásadě pravidlem γ) anebo příležitostně i pravidlem δ):

pa-we-az/pa-we-a	=	<i>pharweha</i> (nom. pl.) (srov. hom. <i>phāros</i>)
ka-ke-u	=	<i>khalkeus</i> (srov. att. <i>khalkeus</i>)
a-pi-me-de	=	<i>Amphimēdēs</i> (srov. <i>Amphimēdēs</i>)
e-ko-si	=	<i>/h/ekhonsi</i> (srov. att. <i>ekhousi</i>)
pe-ma	=	<i>sperma</i> (srov. att. <i>sperma</i>)
ke-se-nu-wi-ja	=	<i>ksenwia</i> (nom. pl. n.) (srov. hom. <i>kseinios</i>)
wi-so-wo-	=	<i>wiswo-</i> (srov. hom. <i>īsos</i>)
do-so-mo	=	<i>dosmos</i> (srov. ark. <i>apudosmos</i>)
de-mi-ni-jo	=	<i>demnion?</i> (srov. hom. <i>demnion</i>)

ε) Porůznu se objevují i další výjimky, vynucené některými speciálními důvody, jako analogií nebo ohledem na lepší srozumitelnost:

wa-na-ka-te-ro	=	<i>wanakteros</i> (srov. hom. <i>anaks</i>) (analog. podle <i>wa-na-ka</i>)
a-ra-ro-mo-te-me-na	=	<i>ararmotmenā</i> (nom. sg. fem. part. pf. pas.) (srov. att. <i>hērmomenē</i> od <i>harmottō</i>)

5. Souhlásky na konci slova:

Koncové souhlásky se neznají; z koncových souhláskových skupin se někdy zachycuje první souhláska, a to i za cenu vzniku „mrtvého“ vokálu, který má v takovém případě samohláskové zabarvení vokálu z předchozí slabiky (zvl. u sigmatického zakončení *k/t/s*, *k^ws*):

ka-ke-u	= <i>khalkeus</i> (srov. att. <i>khalkeus</i>)
pa-te	= <i>patēr</i> (srov. att. <i>patēr</i>)
po-me	= <i>poimēn</i> (srov. att. <i>poimēn</i>)
wa-na-ka	= <i>wanaks</i> < * <i>-kts</i> (srov. hom. <i>anaks</i>)
az-ti-jo-ḡo	= <i>Aithiok^ws</i> (nom. sg.) (srov. <i>Aithiops</i>) nebo <i>Aithiok^wos</i> (gen. sg.)

Písemný systém řídící se těmito pravidly nebyl ovšem s to zachytit bohatství řeckých souhláskových skupin ani rozmanitost všech řeckých samohláskových a dvojháskových odstínů, a tak jednotlivé výrazy z lineárních textů — jsou-li přepsány podle Ventrisova klíče — dovolují někdy větší počet možných interpretací. Dokonce bylo propočítáno, že např. výraz pa-te může být teoreticky — ve shodě s Ventrisovými ortografickými pravidly — přečten 2 352 způsoby. Prakticky je ovšem v řečtině možných jen několik málo různých čtení tohoto výrazu a mezi nimi pouze dvě zvláště důležitá: *patēr* „otec“ a *pantes* „všichni“. Podobně výraz ka-ko může znamenat *khalkos* „kov“ i *kakos* „špatný“, a to nejenom v 1. pádě jedn. čísla, nýbrž i v dalších pádech. Ale ani v těchto případech není nebezpečí záměny slov příliš velké. Mnoho totiž záleží na textové souvislosti tabulek. Nacházíme-li např. na jedné tabulce vedle sebe tvary pa-te a ma-te, potom jde jistě o dvojici *patēr, mātēr*, „otec“, „matka“. A je-li na jiné tabulce seznam mužů uzavřen obratem to-so pa-te, pak je zcela na místě výklad *tosoi pantes* „tak mnozí všichni“, „tolik dohromady“. Nebo např. u lineárního výrazu A-re-ka-sa-da-ra jdou sice teoretické možnosti přepisu podle Ventrisových ortografických pravidel do milionů, ale řecké řešení je jenom jedno — vlastní jméno *Aleksandra*. Uvážíme-li zároveň, že se na téže tabulce vyskytuje ještě další typické řecké vlastní jméno te-o-do-ra=*Theodōra* a že je na ní dokonce i řecké slovo pro dceru tu-ka-te=*thugatēr*, lze pokládat všechny tato tři čtení za bezpečně zaručená. Podobně lineární A-re-ku-tu-ru-wo e-te-wo-ke-re-we-i-jo znělo v mykénské výslovnosti jako *Alektruōn Etewoklewe/h/ios*, což přeloženo z řečtiny znamená „Kohout“, (syn) *Etewokleweūv*. Anebo slovní spojení ko-ka-ro a-pe-do-ke e-ra-wo to-so e-u-me-de-i nemůže představovat nic jiného než řeckou větu *Kōkalos apedōke elaiwon toson Eumēde/h/i*, tj. „Kókalos odevzdal tolik oleje Eumédovi“. Takto se tedy i při slabičném písemném systému, který pro řečtinu málo vyhovuje, dá počítat s poměrně spolehlivou interpretací celé řady lineárních B textů a alespoň s globální klasifikací velké většiny z nich. Tato klasifikace byla v podstatě provedena E. L. Bennettem již začátkem 50. let a zakládá se na rozčlenění tabulek do sérií a sub-sérií podle věcných ideogramů v nich doložených (tab. XVI).⁶²

⁶² O tabulkových sériích a jejich věcné náplni viz zvl. Ventris—Chadwick 1956, 1973², Heubeck 1966, Hiller—Panagl 1976, Hooker 1980; nejrozsáhlejší výběr obsahově závažnějších textů se nachází v citované společné práci Ventrisové a Chadwickové.

Série	Ideogramy osob:	Knóssos	Pylos	Mykény	Théby
A-, B- C-, D-	muži, ženy zvířata: krávy, ovce, kozy, vepří, koně, jelení aj.	KN	PY	MY	
E-, F-, G-	zemědělské produkty: pšenice, ječmen, olivy, olej, řepky, víno, koření aj.	KN	PY	MY	
J- K- L- M-	kovy nádoby textilie: látky, vlna (daňové odvody různého zboží)	Kn (Og) KN KN KN	PY PY (Ta) PY PY	MY (Ue) MY (Oe)	TH (Of)
N- O-, P-, Q-	len (víceměně nejasné ideogramy)	KN KN	PY PY	MY	TH
R-, S-	válečná zbroj: meče, oštěpy, šípky, krunýře, přilby, válečné vozy, vozová kola	KN	PY		
T-	výrobky řemesla: nádoby, nábytek, domácí potřeby aj. (smíšené ideogramy)	KN (K-)	PY	MY (Ue)	
U- V- W- X- Z-	(bez ideogramů) (popsané pečetní štítky) (nezařaditelné fragmenty) (popsané střepy nádob)	KN KN KN KN KN	PY PY PY PY PY	MY MY MY MY MY	TH TH

Tab. XVI. Hlavní série tabulek lineárního písma B